

KONFERENCE

V průběhu roku 2009 se uskutečnily v Praze tři konference dotýkající se bezprostředně oboru památkové péče. O specializované konferenci archeologické bylo pojednáno zvlášť (Staletá Praha 25, 2009/1) a s akribií vlastní autorovi, o dvou dalších si zde dovoluji informovat jen ve stručném přehledu.

Oborové konference bývají vyhledávanou platformou, umožňující soustředěněji a přesněji tematizovat, formulovat nebo i zdůrazňovat déletrvající či aktuální náměty, jež obor řeší. Jedním z takových témat je střešní krajina, jíž byla věnována dvoudenní mezinárodní konference ve dnech 20.–21. května 2009 v prostorách pražské výstavní síně Mánes, nazvaná **Střešní krajina jako součást urbanistické scény ve vztahu k nebezpečí zániku identity historických měst**. Pořádalo ji hlavní město Praha, cílem setkání bylo předestřít možná ohrožení střešní krajiny historických

měst zapsaných na Seznamu světového a přírodního dědictví UNESCO. Naši i zahraniční odborníci prezentovali ve svých referátech věnovaných fenoménu střešní krajiny, coby jedné z určujících hodnot městského panoramatu, různé ovlivňující faktory, instrumenty ochrany, deformace i nápravná opatření. Úvodní referát PhDr. Michaela Zachaře pojednal celek střešní krajiny ve výčtu jednotlivých technických komponentů, upozornil na defektní situace a nastínil

vhodné alternativy vzhledem k proměnám městských funkcí. Památková a urbanistická hlediska včetně příkladů zdůraznili Ing. arch. Jan Sedlák a Ing. arch. Tomáš Drdáký. Nový způsob pohledu na prostorovou regulaci možných zásahů do střešní krajiny a urbanismu Prahy představil Ing. arch. Robin Hanus z Útvaru rozvoje hl. m. Prahy. Referát *Střešní krajina a obraz města, teorie a praxe* přednesl milý a vždy vítaný host z Vídně, dlouholetý památkář Ing. Miloš Kruml. Po diskusi proběhly referáty PhDr. Josefa Holečka (*Obecné principy ochrany střešní krajiny*), Ing. arch. Miloše Solaře (*Architektonické detaily historických střech*) a Ing. Václava Jandáčka (*Materiály, jejich technické vlastnosti a životnost – vliv na zachování střešní krajiny*). Zahraničí reprezentovali dr. Irene Wiese von Ofen z Essenu (*Historická sídelní a střešní krajina jako specifická hodnota měst zapsaných na Seznam světového dědictví*), dr. Ewa Nekanda Trepka z Varšavy (*Proč chráníme tradiční panoramatický obraz navzdory trendu stále se měnící hladiny zástavby*) a arch. Ákos Capdebo z Budapešti. Druhý den konference začal ráno u věže Staroměstské radnice a byl cele věnován prohlídce historického jádra Prahy, terénním pochůzkám s odborným komentářem a vyhlídkám na střešní krajinu z různých míst v centru.

Další, tentokrát jednodenní, mezinárodní konference nazvaná **Křižovatky architektury** se uskutečnila opět v prostorách Mánesa, a to v pondělí 21. září 2009. Pořádala ji nadace ABF, a. s., odborným garantem byla doc. Ing. arch. Radomíra Sedláková, CSc., kurátorka sbírky architektury Národní galerie v Praze. Po jejím úvodu vystoupil Francois-Xavier de Donnée, PhD., M.P., bývalý starosta Bruselu, s referátem „*Bruselizace – praktické zkušenosti začleňování moderní architektury do historických center – praktické zkušenosti Bruselu z 50., 60. a 70. let*“. Poukázal hlavně na nešetrnost přístupu tehdejších městotvůrců k dochované urbanistické struktuře města a na fatální nesoulad dochovaného torza s nynější, dnes již i postupně dožívající průměrnou i podprůměrnou architekturou. Připomněl zároveň opatření přijatá následně vedením města k nápravě resp. k vyvarování se následků. Dipl. Ing. Markus Olechowski z vídeňského Magistrátu pracuje jako urbanista a přiblížil jednak způsob práce s veřejným projednáváním územního plánu před

schvalováním vídeňskou obecní radou a jednak problémem výškových budov ve vztahu k historickému centru – památce UNESCO. Dlouholetý projekt revitalizace přístavu a doků v Hamburku představil Dipl.-Ing. Bodo Hafke, ředitel odboru obchodu, výstavby a životního prostředí městské části Hamburk-Mitte. Jeho referát „*Role moderní architektury při rozvoji a expanzi Hamburku*“ obsáhl několik témat,

Čp. 536 na místě původního čp. 1431 – novostavba u sv. Štěpána (foto I. Russová).

jako např. provázanost jednotlivých lokalit města navzájem, dopravní dostupnost, rekonstrukce užitkové poválečné zástavby, modernizace interiéru města a konečně podíl soutěží na zdárném výsledku práce. Po zahraničních vzácných hostech zahájili odpolední část konference její čestný host Bc. Martin Langmajer, radní pro oblast územního rozvoje hl. m. Prahy, a Ing. Bořek Votava, ředitel Útvaru rozvoje hl. m. Prahy, který uvedl základní informace o problematice územního plánu Prahy. Aktuálnímu námětu suburbanizace, vzniku monofunkčních novodobých vilkových sídlišť, se věnovala Ing. arch. Kateřina Szentesiová, vedoucí odboru urbanistické koncepce Útvaru rozvoje hl. m. Prahy. Apelovala na využití možnosti transformace již zastavěných území před zabíráním nové půdy či na vytváření podpůrných kroků k udržení a rozvoji zeleně na hranicích města. Ing. Václav Vaněk, vedoucí odboru výstavby a územního rozvoje Městské části Praha 9, spolu s Ing. arch. Pavlem Weishauptem z developerské společnosti CODECO, a. s. seznámili přítomné s koncepcí, postupem i dosavadními výsledky revitalizace rozsáhlých industriálních ploch v Praze 9. Téma brownfields a starých Vysočan, kde se nacházely a ještě donedávna fungovaly největší továrny v Praze, vábí netušenými možnostmi konverze na bydlení, sport, zábavu i další městské funkce. V referátu „*Konzervativní i kreativní přístup v péči o stavební památky*“ nastínil PhDr. Michael Zachař rozsah možných a ještě akceptovatelných příkladů obnovy historických staveb, přičemž doplnil i několik příkladů kontraverzních realizací. Krásné a poutavé téma město a řeka rozvinula na závěr Ing. arch. Radomíra Sedláková, když předestřela proměnu průmyslových zón mnoha evropských měst na nové bytové celky (Kodaň, Berlín, Londýn aj.). Během konference bylo možno v suterénních prostorách Mánesa shlédnout všechny expozice festivalu Architecture Week, kde celá řada inspirativních příkladů mohla oslovit přítomné z různých oborů.

PhDr. Michael Zachař
zachar@praha.npu.cz

ČTYŘICET LET PRAŽSKÉ ARCHEOLOGICKÉ KOMISE

Prosincové zasedání Pražské archeologické komise (PAK) v roce 2009 proběhlo tentokrát ve slavnostnější atmosféře. Zástupci všech dvanácti organizací, které jsou oprávněny provádět v Praze archeologický výzkum, měli důvod k přípitku. Reprezentanti akademických, muzejních, památkářských i nestátních institucí dokazují již neuvěřitelných čtyřicet let, že přes všechny institucionální i názorové rozdíly je možné se navzájem domluvit. PAK je dnes poradním orgánem ředitele pražského pracoviště NPÚ (dříve PSSPPOP), které její chod zajišťuje. Oficiálně slouží především jako koordinační a informační (někdy i kontrolní) centrum archeologických institucí působících na území hlavního města, neoficiálně je především místem pravidelného setkávání, které občas přináší i střetávání názorů, především ale kultivaci často konkurenčního prostředí.¹ Je dobré připomenout, že současným předsedou je Jaroslav Podliska. Vystřídal v loňském roce Zdeňka Dragouna,

¹ V. Kašpar: Pražská archeologická komise čtyřicetiletá, <http://www.archaiapraha.cz/praha-cs/?acc=aktuality> ze dne 9.1.2010.

Zasedání Pražské archeologické komise, prosinec 2009 (foto L. Smutka).

jenž vedl komisi téměř patnáct let a převedl ji přes nelehké dosavadní období změn české archeologické památkové péče. Téměř stejně dlouho zajišťuje agendu komise její tajemník Zdeněk Lochmann. Považujeme za nutné fenomén PAK připomenout,

a protože celkový přehled historie této ojedinělé instituce připravuje k publikaci Zdeněk Dragoun, zvolili jsme jinou formu. Další text je složen ze tří různých materiálů – jako první je otištěn dopis docenta Miroslava Richtera, emeritního ředitele Archeologického ústavu AV ČR, jednoho ze zakladatelů a dlouholetého šéfa komise, poté následuje text vzpomínek Huberta Ječného a nakonec otiskujeme podstatnou část Záznam o jednání PAK z roku 1975. Tyto materiály uveřejníme bez dalšího komentáře a vysvětlení.

Dopis Pražské archeologické komisi u příležitosti jejího 40. výročí založení

Kolegyně a kolegové,

jsm rád, že Vás mohu pozdravit u příležitosti 40. výročí založení Pražské archeologické komise a čtyřiceti let její činnosti – rád proto, že jsem se svého času zúčastnil její práce a podle svých možností přispěl i k jejímu vzniku – rád i proto, že tento organizační pokus byl ve své době pokusem provázat rozmanitější formy odborné a vědecké spolupráce.

Dnešní stavební boom, doprovázený nebývale rozsáhlými předstihovými archeologickými výzkumy, je nesrovnatelný se situací 70. let a je – jistě s vypětím – zvládnán díky dobré koordinaci práce v rámci komise. Ta, oproti třem institucím, které ji tvořily na počátku a které jsou dodnes její páteří – tj. MMP, archeologické odd. dnešního NPÚ Praha a ARÚ Praha – koordinuje dnes i práci řady obecně prospěšných společností.

To vše jsou argumenty potřebnosti PAKu a životnosti principů, z nichž mnohé dostala do vínku již při svém ustavení. Chtěl by se dotknout několika vybraných otázek, o nichž se domnívám, že jsou a budou nadále aktuální.

Když v roce 1969 byla komise tehdejším Pražským střediskem památkové péče a Archeologickým ústavem ustavena a od r. 1970 začala pravidelněji fungovat, měli jsme již s organizací komisi tohoto typu určité zkušenosti. Mimo svolávání komisí ad hoc (někdy opakovaně) pro posouzení nebo doporučení dalšího postupu, byly vytvářeny komise odborníků z více institucí např. v době přípravy stavby metra a při některých přípravných stavbách. Komise nabyvaly na pravidelnosti, archeologové se rovněž stávali členy komisí investora či projektanta. Očekávaný a již i pocíťovaný tlak stavebního oživení 70. let vedl k reorganizaci PAKu společně s reorganizací magistrátu. Pražské středisko památkové péče a jeho archeologické oddělení se stalo úřední složkou vydávající podklady pro rozhodování památkových orgánů ve věci archeologické problematiky. Celá akce proběhla v r. 1978, kdy byl vypracován a schválen organizační a jednací řád komise, která se tak stala jednou ze složek organizace archeologické památkové péče města Prahy.

Bohužel se nedostavil přísun finančních prostředků, jak se předpokládalo, zásahy magistrátu do chodu komise byly ale minimální a komise se naopak mohla do značné míry opřít o autoritu města při prosazování předstihových výzkumů, později i při novelizaci památkového zákona. Důsledkem tohoto postavení archeologie bylo posílení její pozice zohledněné po převratu r. 1989, kdy mohl být diskutován již ověřený model jejího fungování na příkladě archeologického oddělení PSSP-POP, dnešního archeologického odboru NPÚ Praha. Tento model již znáte ze své praxe: rozdělení výzkumů podle naléhavosti, zájmu, vybavenosti a obsazení pracovišť, jednání s majitelem nebo uživatelem, právní pomoc, informace pro centrální evidenci výzkumů. Nemalý byl podíl zkušeností členů PAKu na přípravě novelizace památkového zákona a zvláště na hledání právní konstrukce „předstihových výzkumů“. Do právní praxe se podařilo zavést schůdnou cestu tzv. předprojektových předpisů. Zákon z r. 1987 v této oblasti v podstatě vyhovuje, je však zřejmé, že v nových vlastnických a právních poměrech bude vyžadovat podstatnější úpravy.

Není snad třeba připomínat, že archeologie z těchto zdrojů žije dodnes, ať již jde o dokumentaci kulturních hodnot či existenční zajištění práce institucí i jednotlivců. Tyto odstavce bych končil s přáním, aby tomu tak bylo i v budoucnosti.

Miroslav Richter, 11. prosince 2009

Jedním z mála pamětníků počátků PAK je i někdejší vedoucí archeologického oddělení našeho ústavu a dlouholetý tajemník komise Hubert Ječný. Je o něm známo, že velmi nerad vzpomíná, nicméně nakonec se k napsání vzpomínek uvolil. Jeho text byl pro větší přehlednost a porozumění nepamětníků strukturován do formy rozhovoru a zkrácen, ale nebyl nijak upravován (tučně jsou otázky MT).

Jak vzpomínáte na počátky Pražské archeologické komise? A co vlastně vedlo k jejímu založení?

Je tomu tak okolo čtyřiceti let. Šlo o časy, kdy po výstavbě velkovýkrmen, velkohutí a panelových velkosídlíšť si tehdejší strana a vláda povšimla, že její rezidenční velkoměsto je zanedbané a zpustlé. Aby se situace dohnala a předešla, mělo dostat metro (přesněji podpovrchové tramvaje), nějaké obchodní domy a nově natřené fasády. Prvotní plány a vize se přece jen zci-vilizovaly (zejména bourání koridorů skrz bloky pražského centra pro podpovrchovou tramvaj), ale i tak nastávaly časy velkoobnovy města.

Působily tady tři instituce. Z nich MMP bylo již dlouhá léta vybaveno specifickým pracovištěm soustředěným tradičně na pravěk a „Slovany“, ale zdejší podmínky jej brzy zavedly i do archeologie středověku. Dále tu působila naše vrcholná instituce – AÚ, který zajišťoval výzkumy zdejších nejvýznamnějších lokalit, především areálu Pražského hradu, Vyšehradu a některých dalších objektů, převážně církevních. Do třetice tu existovalo archeologické oddělení pražských památkářů zřízené usnesením Rady NVP z 2. března 1965, které se zabývalo i stavebně-historickým výzkumem rekonstruovaných domů a pokoušelo se oba průzkumy (archo a stavebně-historický – pozn. red.) nějak propojit. Všechny tři instituce si koordinovaly postupy a vzájemně se informovaly o problémech se stavbami, zejména metra, na společných setkáních, jež se ukázalo účelné legalizovat. Po dlouhém jednání svých řídicích útvarů (řešících legislativní otázky) našly posléze formu společného „úředního“ seskupení v roce 1970 pod hlavičkou Archeologická komise pro Velkou Prahu, zastřešeného osobností akademika Jana Filipa.²

Tehdejší památkový zákon obecně ukládal vlastníku (jakékoliv) památky „zajistit na svůj náklad její ochranu a záchranu podle směrnic památkového orgánu“. Stavební úřad pražského magistrátu přijal výklad památkového střediska, že archeologický nález (nejen torza zdiva, ale i historické stratifikované terény) je rovněž kulturní památkou, jejímž zajištěním a dalším dochováním je záchranný výzkum. Po dokumentaci má investor po památkové stránce své staveniště volné a bezproblémové (až na výjimečné případy významných hmotných nálezů, které je nutno zachovat). Stavebník hodlající hloubit historické terény měl tedy povinnost zajistit na svůj náklad realizaci záchranného výzkumu odbornou, k tomu kompetentní institucí. Památkové středisko z titulu účastníka stavebního řízení formulovalo požadavky ochrany, jež se stávaly jednou z podmínek stavebního povolení. Tehdy ministerstvo kultury připravovalo pro parlament novelizaci památkového zákona a pražské zkušenosti v něm ovlivnily zařazení pojmu archeologické památky (kterou původní zákon jmenovitě nespécifikoval) a její ochranu záchranným výzkumem na náklad vlastníka pozemku. Archeologická pracoviště dostávala ve svém každoročním rozpočtu částku na mzdy brigádníků a ostatní náklady výkopů jak pro náhodně zachycené nálezy na stavbách, tak pro základní výzkum toho kterého ústavu.

Pojďme se prosím vrátit k PAK, kde postupem doby došlo k určitým změnám.

Po jakési správní reorganizaci pracovala od r. 1978 pod názvem „Pražská archeologická komise“ a legislativně byla zakotvena jako „poradní orgán“ magistrátního odboru kultury, s náplní poněkud rozšířenou. Mimo koordinaci a rozdělování výzkumů mezi tři pracoviště sledovala úroveň odborného vedení výzkumů, jejich dokumentaci, deponování nálezů a publikování. Výkonnou složkou Komise byla koordinační skupina, která dostávala informace o stavebních akcích projednávaných pražským magistrátem, i o stavbách schvalovaných místními městskými úřady v okrajových obvodech, kontaktovaných Muzeem. Po zvážení, zda postačí dohled v průběhu zemních prací, nebo bude nutné otevřít záchranný průzkum, případně systematický předstihový výzkum, se dohodlo, které pracoviště se čeho ujme. Pro složité akce byl jmenován koreferent z Archeologického ústavu. Mobilní nálezy hmotné kultury měly být po laboratorním

² Jak vyplývá z textu dále uveřejněného Záznam, první jednání PAK se uskutečnilo již v prosinci 1969. K úplným počátkům komise se vztahuje i vzpomínka Ladislava Hrdličky, podle něhož jako inspirace posloužil moskevský příklad.

zpracování a uzavření nálezové zprávy deponovány v městském muzeu. To byl problém, který Komise nedořešila. Početnost a rozsah otvíraných staveb narůstal, mnohé si vyžádaly dlouhodobé výkopy a noví archeologové nebyli. Naši vedoucí výzkumů přecházeli z jedné akce na druhou a leckdy přitom dozороvali další staveniště. Stejně tak měla vymezenou kapacitu měřičká a kresebná dokumentace. Nálezové zprávy se psaly po částech, nebo za mrazů, když náhodou nebyla práce v některém z pražských sklepů. Anebo nenapsaly a zůstala dokumentace svázaná provázkem.

Problémy, jak zajistit existenci meziinstitucionální komise v rámci stávajících předpisů, byly věčné. Někdy v roce 1980 svěřil odbor kultury NVP sekretariát komise Museu hl. m. Prahy, sekretářem se na dlouhá léta stal Jan Kovařík. Museum zajišťovalo činnost komise až do počátku devadesátých let, ale to už je jiná kapitola.

Pokud si pamatuji, byly i tendence působení PAK rozšířit.

Výzkum města otvíral řadu nových perspektiv a kladl nové otázky. Koordinační skupina se je pokoušela řešit vytvořením pracovních týmů, které se vedle průběžné práce měly zabývat svěřenými úkoly. Máte zjevně na mysli především ustanovení pracovní skupiny sdružující zájemce o studium středověkého zemědělského osídlení na území Velké Prahy. Ta byla ustanovena někdy po roce 1980 z iniciativy kolegů z ARÚ. Jejím předsedou se stal Zdeněk Smetánka, tajemníkem Jan Klápště. Jedním z výsledků práce členů této skupiny byly příspěvky přednesené na konferenci v roce 1983. Vedle skupiny pro studium středověkého zemědělského zázemí Prahy se vytvořily i skupiny pro středověkou keramiku, pro dokumentaci raně středověkých terénů, nebo pro leteckou prospekci. Kromě prvně jmenované se ale činnost ostatních skupin příliš nerozvinula.

V r. 1983 se koordinační skupina dohodla předložit odborné veřejnosti výsledky výzkumů k diskusi na celostátní konferenci archeologů středověku. Chtěli jsme Prahu podat jako celek, informovat, co výkopy za posledních deset let prozradily, sledovat raně středověký polohopis, jak šel po vrstvách času pražským kaňonem, kde bylo podhradí, kde asi tržiště a tábořiště kupců, kde potok, který viděl Ibráhím ibn Jákub, kudy vedla vyšehradská cesta, jak a kdy se rozvinulo velké tržiště sobotních trhů a jarmarků. Když svého času archeologové jako mladá historická věda postoupili od schraňování keramiky v muzejních vitrínách k terénním výzkumům a začali doplňovat nebo i pozměňovat ustálené představy, podnítilo to historiky kronik a análů k rozpoutání diskuse o možnostech archeologie vyslovovat se k takovýmto otázkám. Měl s tím tehdy problémy také Ivan Borkovský, když dokládal, že pražské podhradí bylo pod Hradem a ne kolem staroměstského tržiště. O jeho publikaci nebyl zájem a umožnil ji až ředitel městského archívu Jiří Čarek v Dějinách Prahy.

Rukopis H. Ječného vznikl koncem roku 2009

Praha, kostel sv. Pankráce. Půdorys odkryté románské rotundy. Výzkum, jenž byl často objektem zájmu Komise (foto archiv NPÚ Praha).

Dalším materiálem, kterým připomínáme především tehdejší atmosféru, je Záznam o jednání PAK z roku 1975. Text otiskujeme v autentickém, jen zkráceném znění, kvalita dochování bohužel neumožňuje jeho reprodukci.

Záznam o zasedání Archeologické komise pro hl. m. Prahu,³ které se konalo dne 14. 4. 1975 v Pražském středisku státní památkové péče a ochrany přírody.

Přítomni:

členové komise: řed. Z. Buřival, dr. I. Borkovský DrSc, dr. M. Fridrichová, řed. dr. Jindrová, dr. A. Merhautová DrSc, dr. V. Píša, dr. M. Princ, dr. M. Richter CSC, dr. R. Turek DrSc, dr. H. Ječný

Omluveni: akademik J. Filip

Nepřítomni: dr. J. Čarek

Zasedání řídil místopředseda komise řed. Z. Buřival. Uvítal přítomné a zdůvodnil svolání komise, která má za úkol projednat zejména návrh zprávy pro Radu NVP o zajišťování archeologického výzkumu Prahy a některé organizační otázky. Tlumočil dopis akademika J. Filipa, který se omlouvá na zasedání komise a oznamuje, že předal vedení AÚ akademiku J. Poulíkovi a dr. Richterovi a soustřeďuje se na vlastní vědecké úkoly. Domnívá se, že je potřebné projednat v nejbližší době s novým vedením AÚ složení předsednictva a další způsob spolupráce. Děkuje všem členům komise za dosavadní účinnou spolupráci a přeje další působnosti mnoho zdaru a úspěchů.

Komise pověřila řed. Buřivala, aby jménem komise zaslal akademiku Filipovi poděkování za zásluhy o zajištění archeologického výzkumu Prahy a za vznik komise, které také vytýčil hlavní cíle.

Po pětileté době činnosti komise došlo v zastoupení některých institucí k personálním změnám a je nezbytné zabývat se složením komise.

Otázku předsedy si rozhodne Archeologický ústav ČSAV. Dále je AÚ v komisi zastoupen dr. Richterem a dr. Princem. Dr. I. Borkovský na jednomyslnou žádost pléna zůstává členem komise za svou osobu. Muzeum hl. m. Prahy na místo dr. Maška zastupuje ředitelka dr. Jindrová a dr. Fridrichová. Archiv hl. m. Prahy bude požádán o delegování nového zástupce. Dr. J. Čarek bude na doporučení pléna požádán, aby setrval v komisi za svou osobu, protože jeho znalosti nejstarších dějin Prahy budou významnou oporou pro další práci. Dr. Turek je trvale členem za svou osobu. Ukazuje se nutně dořešit zastoupení Národního muzea a předsednictvo se v této věci obrátí na Historické muzeum NM. Ústav teorie a dějin umění ČSAV zastupuje dr. A. Merhautová. Zastoupení Střediska zůstává beze změny.

Na žádost řed. Buřivala o návrhy na rozšíření komise byl podán návrh požádat o členství dr. M. Štěpánka. Návrh projednají zástupci AÚ ČSAV.

Úprava statutu Archeologické komise

Statut schválený na prvním zasedání komise dne 5. 12. 1969 neodpovídá již v některých bodech současnému stavu. Je nutné zejména upravit název komise, navrhuje se „Archeologická komise pro hl. m. Prahu“.

Zpráva pro Radu NVP

Dr. Píša referoval o významu jednotlivých bodů předkládané zprávy, bude-li Radou NVP schválena. Měly by zajistit jak financování výzkumů tak ... podchycení všech stavebních záměrů již v průběhu schvalovacího řízení. Poslední bod zprávy je navržen po dohodě s AÚ a zavazuje nás vypracovat do roka zásady pro výzkum a dokumentaci v zastavěných oblastech... V těchto zásadách by mělo být řešeno i zpracování nálezových zpráv. Uvažované principy uvedl podrobněji dr. Richter. Plénium komise nemá ke zprávě dalších připomínek. Pokud by byla přijata, poskytla by pro výzkum Prahy materiální podmínky, které by se blížily praxi uplatňované v SSSR nebo v Bulharsku a jiných zemích.

Zpráva o činnosti koordinační skupiny za minulé období.

Zprávu podává dr. Princ. Referuje o práci koordinační skupiny. ... Až na výjimky se podařilo dosáhnout, aby investoři hlásili realizaci staveb. ... Zajišťují se dohledy, pokud stačí kapacita archeologů. ... Za nedostatek považuje, že s Archeologickou komisí nespolupracuje Národní Muzeum .... a nepodařilo se zajistit výraznější a systematictější podporu veřejnosti. Veřejnost je nutné ve vztahu k archeologickým památkám vychovávat. ... Nedořešeným úkolem zůstává Břevnov, kde je problém se zajištěním dodavatele. Dr. Princ podal pak přehled současných hlavních úkolů archeologického výzkumu Prahy a výhledu na nejbližší dobu. Činnost archeologické komise a koordinační skupiny se osvědčila a AÚ ČSAV hodlá prosazovat takovéto komise i v jiných krajích po vzoru komise pražské.

Řed. Buřival uzavřel diskusi vytýčením úkolů pro nejbližší dobu. ... Poděkoval účastníkům komise a ukončil jednání.

³ Zde Hubert Ječný jako zapisovatel předběhl dobu, neboť v době jednání se komise ještě jmenovala Archeologická komise pro Velkou Prahu (pozn. red.).

Zápis z roku 1975 byl k publikaci vybrán více méně náhodou. Spisový materiál z činnosti PAK dochovaný v pražském NPÚ je bohužel značně mezerovitý, snad se podaří jej zkompletovat u ostatních institucí. Nemáme např. ani citovanou zprávu o situaci v zajištění archeologického výzkumu v Praze, kterou PAK podával Radě Národního výboru hl. m. Prahy. Za zmínku stojí, že zásady pro výzkum a dokumentaci v zastavěných oblastech nemáme dodnes.

PhDr. Michal Tryml
tryml@praha.npu.cz

CESTA DO HLUBIN MĚSTA – 12 NEJ... OBJEVŮ PRAŽSKÉ ARCHEOLOGIE

Výstava v Muzeu hlavního města Prahy

Ve dnech 13. května 2009 až 10. ledna 2010 v Muzeu hlavního města Prahy (MMP) proběhl zatím největší archeologický výstavní projekt v historii tohoto muzea – výstava **CESTA DO HLUBIN MĚSTA ANEB 12 NEJ... OBJEVŮ PRAŽSKÉ ARCHEOLOGIE**.

Autoři – Miroslava Šmolíková (MMP) spolu s Jaroslavem Podliskou a Janem Havrdou (NPÚ Praha), koncipovali výstavu jako pozvánku do světa archeologie, s cílem představit veřejnosti nejčerstvější, i dosud nepublikované, archeologické objevy učiněné na území Prahy za poslední čtvrtstoletí a předvést nejen výsledky archeologické práce, ale také její metody, postupy i každodenní realitu záchranných archeologických výzkumů. V rukou tandemu renomovaných výstavní architektů Miloslava Čejky a Karla Lapky dostalo ztvárnění záměru dynamickou a barvitou podobu. Jeho tvůrci přitom využili mimo jiné i svých přímých zkušeností získaných účastí na archeologických výzkumech v době svých studií. Na přípravě výstavy s MMP a NPÚ Praha spolupracovala také většina v Praze působících archeologických institucí: Archaia o. s., Archaia Praha o. p. s., Archo Pro o. p. s., Archeologický ústav AV ČR Praha v. i., a Labrys o. p. s. Svou pomoc poskytli také odborníci a organizace mimopražské. Na realizaci výstavy se úhrnem podílela bezmála stovka jednotlivců a organizací. Díky nim bylo možné předvést unikátní archeologické nálezy, obrazovou dokumentaci jednotlivých objevů, mnoho doprovodných ilustrací, filmové dokumenty, nově vytvořené modely i rekonstrukce a počítačové animace.

Výstava se člení do čtyř oddílů. Prolog výstavy pod názvem **Z šera dávných věků** je věnován Pražskému hradu, prvořadě a zároveň i nejdéle systematicky zkoumané archeologické lokalitě nejen v Praze, ale i v celé České republice. Právě zde v roce 1925 začal vědecký projekt systematického výzkumu, realizovaný kontinuálně do dnešních dnů. Vedle unikátních předmětů dokumentujících časový rozsah osídlení hradčanského ostrohu a interaktivního světelného plánu archeologických objevů na Pražském hradě tu návštěvníky kamera zavede také do tajemných prostor pod třetím nádvořím. Rozsáhlý a náročný archeologický výzkum tady v letech 1925–1929 odkryl zdíva a dřevěné konstrukce z nejstarších období existence Hradu, které jsou dodnes uchovány pod deskou hradního nádvoří.

Druhý oddíl **Archeologie ve městě** seznamuje s počátky a rozvojem archeologie v Praze, kde od 70. let 18. století vznikaly první vědecké společnosti i muzea a soustřeďovaly se tu soukromé sbírky, jejichž součástí byly i archeologické nálezy. Vznikl tu rovněž první archeologický časopis a od roku 1850 začala univerzitní výuka archeologie. Pozornost byla od počátku věnována také pražským archeologickým památkám. Množství záchranných archeologických výzkumů na území Prahy vzrostlo v souvislosti s obnovou města po II. světové válce, s jeho dalším rozšířením i novou výstavbou v 70. letech 20. století a především se stavebním boomem po roce 1989. V té době se také významně rozšířil počet archeologických organizací, takže dnes se v Praze záchraně archeologických památek věnuje více než deset institucí. V této části výstavy si mohou návštěvníci vyhledat na dotykových obrazovkách archeologické lokality na území Prahy, třeba v okolí svého bydliště.

Třetí – hlavní oddíl výstavy, nazvaný **Poklady nejsou jen zlato**, provádí dvanáctkou vybraných nejvýznamnějších archeologických objevů, učiněných v poslední době na území Prahy. V části

věnované pravěkým lokalitám stojí za pozornost bronzové šperky z keltských hrobů nově objevených na staveništi vedle ulice Na Slupi na Novém Městě i nálezy z polykulturní lokality v místě dnešních bytových domů Nová Liboc, nebo soubor skleněných pohárů, keramických nádob a ozdob z germánského pohřebiště ve Zličíně. Výjimečné nálezy z venkovského prostředí raného a vrcholného středověku na pražském území představovaly předměty ze zaniklé tvrze ze 14. století, objevené v Třeboradicích, a keramické akvamanile ze 13. století z Čakovic. Z prostoru historických pražských měst pocházejí skleněné číše a dřevěné i kožené předměty ze středověkých studní a jámek Starého a Nového Města nebo unikátní dlaždice z rotundy sv. Václava – nejstaršího malostranského kostela z 11. století. Najdeme tu i výběr z početného souboru křížků, korálků, medailonů, růženců a prstenů, získaných při výzkumu barokního pohřebiště ve Šporkově ulici na Malé Straně. Vystaveny jsou rovněž doklady řemeslné, především kovo zpracující výroby ve středověkém Novém Městě, masivní zlatý pečetní prsten s pozdně římskou gemou a hebrejským nápisem, či část výjimečného souboru keramiky a kachlů z historicky doložené hrnčířské dílny z 15. století v Truhlářské ulici na Novém Městě, odkryté při rozsáhlém výzkumu na ploše bývalých kasáren Jiřího z Poděbrad na náměstí Republiky. Vedle originálních exponátů upoutají pozornost rekonstrukce keltského a germánského hrobu, model neolitického rondelu z Ruzyně, či románského domu z 12. století z čp. 165 v Karlově ulici na Starém Městě. Vše doplňují kresebné rekonstrukce odkrytých situací a počítačová animace možné podoby románských domů z náměstí Republiky. Filmové projekce dokumentují archeologický a antropologický výzkum jednoho z hrobů na zličínském pohřebišti, nové poznatky o historii Juditina a Karlova mostu a také experimentální tavbu železa v replice raně středověké železářské pece.

Ve čtvrtém oddílu pod názvem **Z archeologické kuchyně** se návštěvníci dozvědí o nových metodách i oborech, s nimiž archeologie spolupracuje. Najdou tu také nainstalovanou část pracoviště archeologického výzkumu i s filmovým doprovodem, jehož hlavní součástí je dokument o výzkumu na náměstí Republiky.

Výstavu doprovází přednáškový a programový cyklus nazvaný *Podzim s pražskou archeologií v Muzeu hlavního města Prahy*, realizovaný

Pohled do výstavy Cesta do hlubin města – 12 nej... objevů pražské archeologie (foto M. Čejka).

Pohled do výstavy Cesta do hlubin města – 12 nej... objevů pražské archeologie (foto F. Malý).

Pohled do výstavy Cesta do hlubin města – 12 nej... objevů pražské archeologie (foto F. Malý).

neodpovědnému přístupu některých stavebníků ještě stále dochází k jeho ničení a nenávratné ztrátě cenných informací. Navíc doposud velmi malé množství odkrytých významných archeologických památek se daří zachovat na místě pro příští generace i přesto, že Česká republika je signatářem Úmluvy o ochraně archeologického dědictví Evropy a historické centrum Prahy je památkovou rezervací UNESCO. Ke zlepšení tohoto stavu je nutné změnit přístup společnosti, veřejné správy, státní památkové péče i nejširší veřejnosti k archeologickému dědictví. Přispět ke vnímání jeho hodnoty je cílem i této výstavy.

od 16. září do 16. prosince 2009. Dvanáct přednášek v podání autorů výzkumů je věnováno dvanácti vybraným, na výstavě zastoupeným objevům. Vedle toho jsou součástí cyklu také sobotní akce, jako archeologické vycházky za nejstaršími pražskými mosty nebo z Břevnova do Šárky, či nahlédnutí do archeologické laboratoře, ale také série dětských programů jako například Kelti.cz, Škola mladých archeologů nebo Oděv našich předků.

Praha patří mezi přední evropská města s dlouhou historií i bohatým archeologickým dědictvím. Bohužel díky

*Mgr. Miroslava Šmolíková
smolikova@muzeumprahy.cz*